

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 14907/2023
07.11.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић, Радославе Мађаров, Бранке Дражић и Драгане Бољевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Александар Илић, адвокат из ..., против тужене „Raiffeisen banka“ АД из Београда, ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиље, изјављеној против пресуде Вишег суда у Врању Гж 1229/22 од 08.02.2023. године, у седници одржаној 07.11.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиље, изјављеној против пресуде Вишег суда у Врању Гж 1229/22 од 08.02.2023. године у делу којим је правноснажно одлучено о тужбеном захтеву тужиље у односу на уговор закључен 08.05.2017. године, ради утврђења ништавости и исплате.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Врању Гж 1229/22 од 08.02.2023. године и пресуда Основног суда у Врању П 3109/21 од 06.04.2022. године, у ставу првом, другом и петом изреке, тако што се **УТВРЂУЈЕ** да је ништава одредба члана 5. став 1. тачка 6. Уговора о кредиту број ... закљученог 08.05.2017. године између тужиље и тужене у делу који гласи: „Да банци плати провизију за обраду кредитног захтева у износу од 2,750% фиксно од износа одобреног кредита. Обачуната провизија се приписује главници кредита и исту корисник кредита плаћа кроз месечне ануитете отплате кредита“ и **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена да исплати тужиљи на име стицања без основа износ од 8.407,44 динара са законском затезном каматом од 08.05.2017. године до исплате, у року од 8 дана од дана пријема преписа ове пресуде, под претњом принудног извршења.

НЕ ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужиље, изјављеној против пресуде Вишег суда у Врању Гж 1229/22 од 08.02.2023. године у делу којим је правноснажно одлучено о тужбеном захтеву тужиље у односу на уговор од 25.04.2018. године, ради утврђења ништавости и исплате, као изузетно дозвољеној.

ОДБАЦУЈЕ СЕ, као недозвољена, ревизија тужиље изјављена против пресуде Вишег суда у Врању Гж 1229/22 од 08.02.2023. године у делу којим је правноснажно одлучено о тужбеном захтеву тужиље у односу на уговор од 25.04.2018. године, ради утврђења ништавости и исплате.

Свака странка сноси своје трошкове поступка.

Образложење

Пресудом Основног суда у Врању П 3109/21 од 06.04.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиле да се утврди да је ништава одредба члана 5. став 1. тачка 6. Уговора о кредиту број ... закљученог 08.05.2017. године, између тужиле и тужене у делу који гласи: „Да банци плати провизију за обраду кредитног захтева у износу од 2,750% фиксно од износа одобреног кредита. Обрачуната провизија се приписује главници кредита и исту корисник кредита плаћа кроз месечне ануитете отплате кредита“. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиле да се обавезе тужена да исплати тужили на име стицања без основа износ од 8.407,44 динара, са законском затезном каматом од 08.05.2017. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиле да се утврди да је ништава одредба члана 5. став 1. тачка 5. Уговора о кредиту број ... закљученог 25.04.2018. године између тужиле и тужене, у делу ближе наведеном у том делу изреке. Ставом четвртим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиле да се обавезе тужена да исплати тужили на име стицања без основа износ од 711,09 динара, са законском затезном каматом од 30.04.2019. године до исплате и износ од 369,27 динара са законском затезном каматом од 30.04.2020. године до исплате, као и захтев за накнаду трошкова поступка. Ставом петим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова поступка.

Пресудом Вишег суда у Врању Гж 1229/22 од 08.02.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиле и потврђена пресуда Основног суда у Врању П 3109/21 од 06.04.2022. године, у ставу првом, другом, трећем и четвртим изреке. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужиле за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиле је благовремено изјавила посебну ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/2011 ... 18/20, у даљем тексту: ЗПП).

Одлучујући о дозвољености изјављене ревизије на основу одредбе члана 404. став 2. ЗПП, Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужиле у делу којим је правноснажно одлучено о тужбеном захтеву тужиле у односу на уговор од 08.05.2017. године, утврђења делимичне ништавости и исплате, ради уједначавања судске праксе, због чега је одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући правилност побијане пресуде у том делу на основу члана 408. ЗПП, Врховни суд је оценио да је ревизија тужиле основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, дана 08.05.2017. године тужиле је са туженом закључила предметни уговор о кредиту којим је тужена одобрила тужили као

кориснику кредита, кредит у износу од 305.725,20 динара са роком отплате од 72 месеца, уз обавезу тужиле да на одобрени износ кредита плати камату која се обрачунава по променљивој каматној стопи и која је утврђена у висини шестомесечног Белибор-а (променљиви део) плус 7% (фиксни део), на годишњем нивоу, док ефективна каматна стопа на дан закључења уговора износи 16,64% на годишњем нивоу. Чланом 5. став 1. тачка 6. истог Уговора је предвиђено да корисник кредита банци плати провизију за обраду кредитног захтева у износу од 2,750%, фиксно од износа одобреног кредита.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одбио тужбени захтев тужиле ради утврђења ништавости спорне уговорне одредбе из члана 5. став 1. тачка 6. предметног уговора од 08.05.2017. године и да се обавезе тужена да исплати тужилци на име стицања без основа износ ближе одређен ставом другим изреке првостепене пресуде са законском затезном каматом, уз закључак да је предметна накнада за обраду кредитног захтева била предвиђена у уговору и понуди и била позната тужилци као уговорној страни у моменту уговарања, због чега ова одредба уговора није противна принудним прописима и јавном поретку и добрим обичајима и није ништава у смислу члана 103. Закона о облигационим односима и није основан захтев за враћање новчаног износа уплаћеног туженој по основу исте одредбе уговора.

Другостепени суд је одбио жалбу тужене и потврдио првостепену пресуду, јер је закључио да је у конкретном случају тужена банка тужилци као кориснику кредита омогућила путем предаје понуде, плана отплате кредита и обавезних елемената уговора да се упозна са свим подацима који се тичу накнаде за обраду кредитног захтева.

Врховни суд сматра да је становиште нижестепених судова засновано на погрешној примени материјалног права, због чега је у наведеном делу преиначио другостепену и првостепену пресуду и усвојио као основан тужбени захтев тужиле.

Према одредби члана 103. став 1. Закона о облигационим односима – ЗОО („Службени лист СФРЈ“ број 29/1978 ... „Службени лист СРЈ“ број 31/1993) уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, а на ништавост суд пази по службеној дужности на основу члана 109. истог закона.

Одредбом члана 1065. ЗОО прописано је да се уговором о кредиту банка обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава на одређено или неодређено време за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је то утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми, што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (1066.).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закљученог уговора о кредиту произлази из члана 43. Закона о банкама („Службени гласник РС“ бр 107/2005, 91/2010 и 14/2015), којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга, и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима, и то Одлуком о условима и начину обрачуна

ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ бр. 65/2011), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ бр. 36/2011 и 139/2014), а која се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају, јер је уговор о кредиту закључен 08.05.2017. године.

Према томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга насталих у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је банка у предуговорној фази информисала корисника кредита о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, понудом која то садржи, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви, периоде у којима ће се мењати и начин измене, што је прописано у члану 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање) и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показано интересовање (у даљем тексту понуду) на начин на који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (члан 5. тачка 3. и члан 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама, у Одлуци о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику, коју је донела Народна банка Србије („Службени гласник РС“ бр. 65/2011), ближе су утврђени изглед и садржина обрасца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б - основни подаци о кредиту), који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3. висину и врсту свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

Погрешан је закључак нижестепених судова да је тужена поступила у складу са одлуком Народне банке Србије, да је тужиљу као корисника кредита упознала са свим трошковима кредита који падају на њен терет, у ситуацији када није доказано да је понуда која предходи уговору од 08.05.2017. године, била уручена тужиљи, имајући у виду да је приложена понуда (достављена од стране тужене) потписана само од овлашћеног лица банке и садржи печат банке, а да није потписана од стране тужиље и да је тужиља оспорила наводе тужене из поднеска од 30.12.2021. године, самим тим и наводе о уручењу понуде у предуговорној фази, а да тужена није супротно доказала. Због тога је ништава одредба члана 5. став 1. тачка 6. предметног уговора о кредиту од 08.05.2017. године, којом је предвиђено да корисник кредита се обавезује да банци плати провизију за обраду кредитног захтева у износу од 2,750% фиксно од износа одобреног кредита и да се обрачуната провизија приписује главници кредита и да исту корисник кредита плаћа кроз месечне ануитете отплате кредита сходно одредби члана 103. став 1. ЗОО, јер је противна принудним прописима, а последица ништавости је обавеза тужене да врати тужиљи оно што је примила по основу ништаве одредбе уговора о кредиту, а то је износ који тужиља потражује од 8.407,44 динара (исти износ

је наведен и у понуди од 04.05.2017. године, под тачком 3.3.), са законском затезном каматом од дана стицања у смислу одредби члана 104. а у вези члана 214. ЗОО.

Из изнетих разлога, на основу одредбе члана 416. став 1. ЗПП, одлучено је као у ставу другом изреке.

Одлучујући о дозвољености изјављене ревизије на основу одредбе члана 404. став 2. ЗПП, Врховни суд је оценио да нема места одлучивању о ревизији као изузетно дозвољеној на основу одредбе става 1. тог члана, с обзиром на то да не постоји потреба за разматрањем правних питања од општег интереса или правних питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као ни новог тумачења права у делу којим је правноснажно одлучено о тужбеном захтеву тужиље у односу на уговор од 25.04.2018. године, ради утврђења ништавости и исплате.

Наиме, правноснажном пресудом одбијен је захтев за утврђење ништавости одредбе уговора од 25.04.2018. године, и за исплату износа наплаћених по ништавој одредби тог уговора, при чему уговор од 25.04.2018. године уопште није приложен до закључења главне расправе, као доказ да је био закључен између странака и са каквом садржином, те самим тим није доказана основаност тужбеног захтева у том делу.

Одбијањем тужбеног захтева за тражено утврђење ништавости уговора чије закључење није доказано, није одступљено од судске праксе, а ни од става усвојеног ради уједначавања судске праксе о дозвољености уговарања трошкова кредита (усвојеним на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 22.05.2018. године, допуњеним на седници Грађанског одељења од 16.09.2021. године).

Стога, нису испуњени услови да се у овој парници дозволи одлучивање о ревизији тужиље у том делу као изузетно дозвољеној.

Зато је на основу члана 404. ЗПП Врховни суд одлучио као у ставу трећем изреке овог решења.

Испитујући дозвољеност ревизије у смислу члана 410. став 2. тачка 5. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија тужиље није дозвољена у делу којим је правноснажно одлучено о тужбеном захтеву у односу на уговор од 25.04.2018. године, ради утврђења ништавости и исплате.

Одредбом члана 468. став 1. и 4. ЗПП, прописано је да се споровима мале вредности сматрају спорови у којима се тужбени захтев односи на потраживање у новцу које не прелази динарску противвредност 3.000 евра по средњем курсу НБС на дан подношења тужбе, као и спорови у којима предмет тужбеног захтева није новчани износ, а вредност предмета спора коју је тужилац у тужби навео не прелази износ из става 1. овог члана (члан 33. став 2).

Одредбом члана 479. став 6. ЗПП прописано је да против одлуке другостепеног суда (којом је одлучено у спору мале вредности) ревизија није дозвољена.

Тужба ради утврђења ништавости одредбе уговора о кредиту и исплате је поднета 16.08.2021. године. Вредност предмета спора износи 8.407,44 динара и поступак је вођен по правилима о спору мале вредности.

Како је побијаном другостепеном пресудом у делу којим је правноснажно одлучено о тужбеном захтеву тужиље у односу на уговор од 25.04.2018. године, ради утврђења ништавости и исплате, одлучено у спору мале вредности, у коме је према члану 479. став 6. ЗПП искључено право на изјављивање ревизије, то ревизија тужиље у том делу није дозвољена.

На основу члана 413. ЗПП, одлучено је као у ставу четвртом изреке.

Према исходу спора, као и поступка по ревизији, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка применом члана 153. став 2. ЗПП.

Из наведеног разлога, на основу члана 165. одлучено је као у ставу петом изреке.

**Председник већа - судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић